

ГОД. XVII.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 4.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Издава се за време бављена позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно.

УМЕТНОСТ И НОВАЦ.

(Свршетак).

Златар био је добар човек, па је запалио свећу и помало Леметру читао четврт сахата тражити. Најпосле запита:

„А где сте то управо изгубили?“

„Шта?“

„Та мислим Ваш новац од двадесет франака“.

„Ја Вама, господине, нисам рекао,“ — одговори Леметр, — „да сам изгубио двадесет франака, него само, да тражим двадесет франака“. У том угаси своју последњу жигицу и оде, а златар остаде са свећом у руци, не знајући, да ли да се смеје или да се љути.

Кад је Леметр лежао болан, те се већ видело, да се неће више предити, спремама се представа у његову корист. Он је то био дочуо, па је хтео лично да се захвали браћи Лионетима, који су ту представу приређивали. Кад су Лионети дошли, није био кадар ни речце да проговори, али им је он своје мисли и осећаје мимиком тако јасно изразио, да је сваки одмах разумео, шта је хтео да каже. Кад су му рекли, ко ће све да суделује при представи, као: гђа Карвалова, Фор, Роси итд., засјале су му очи од радости. Последње су му речи биле: „Хвала, свима хвала!“

Ма што је заслуживао грдне новце — није оставио својој деци ни пребијене потуре!

Између немачких великих глумаца био је можда најоригиналнији Шпрингер, који је као „Јоко, бразилијански мајмун“ готово сву Јевропу задивљао. Био је јединствен у својој струци, заслуживао неиз-

бројне своте, али их је часом потрошио. У Москви је добио за сваку представу две хиљаде рубаља, а кориснице донеле су му тамо десет хиљада рубаља. Он је свагда сам закључивао и уговарао свој ангажман.

Једнога дана дошао је Шпрингер к управитељу Карлу у Беч, те му се понудио да гостује. Објашњавао му је, да он у комаду „Мајмун и младожења“ слави највеће тријумфе, да се већито пужа, и да је у опште — прави мајмун. Управитељ Карл одговорио му је, да он за такве тркачке игре не даје своје позориште.

„Жао ми је“, — рече Шпрингер и пође, па се десном ногом почеше иза уха.

„То је што друго.“ — викне сад Карл; „останите још који часак, та Ви сте прави правцати мајмун!“

Управитељ Карл дозволи Шпрингеру гостовање, те је овај и у Бечу славио нечувено славље.

Поред њега је Гетсман са својим „Хајман-Левием“ постигао највеће успехе и приходе. Било је управитеља, који су се кроз њега обогатили, он сам пак, ма да је добијао велике хонораре, ретко је имао и честита капута. Најрадије је био командару, т. ј. ракију од жита, коју је по немачкој речи „Kornschnaps“ називао „Корнелијус Непос“. Колико ли је пута седео покрај такве комадаре, а своје пријатеље чистио шампањцем!

У Хамбургу играо је „Хајман-Левија“ тачно 999 пута, па да би о њему само било што више говора, побгао је пред хиљадитом представом.

Гетеман заслуживао је у своје животу милијоне, али их је све лепо и страшно. У последње је време живео од милостиње својих другова. У последњој години живота свога виђали су га, где свакога вечера лежи у олуку. Тај слављени и сјајно наплаћени Гетеман умрло је најпосле у јаду, чемеру и сиротињи — у јеврејској болници у Хамбургу!

Поред свега свога лакоумља и расипања имао је ипак у неком обзиру пра-

во. Кад се једном приликом говорило о пређашњим и садашњим уметницима, рекао је он:

„Природно је, да данашњи уметници не познају прави истински живот. А и где им је прилика, да познаду живот? Главна је разлика између пређашњих и садашњих уметника у томе: што су они живели а нису штедили — ови пак штеде а не живе“.

По немачком

С. П.

РАД СРПСКОГА КРАЉЕВСКОГ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА

у 1890 години.

(Наставак.)

✓ *Мезиланц*, позоришна игра у три чина, од Емила Гијара, превео с францускога Мита Поповић.

✓ *Молер*, трагедија у пет чинова, написао Никола В. Ђорђевић.

✓ *Нерон*, комедија у 5 чинова, од Петра Косе, превод с талијанскога.

✓ *Пријатељ Гранде*, комедија у три чина, од Анслова и Комберуса, превео с францускога Михаило Р. Поповић.

✓ *Тичице*, комедија у три чина, од Е. Лабиша и Делакура, превео с францускога М. Н. Христић.

✓ *Цар Јован*, трагедија у пет чинова, написао Мита Живковић.

Дакле, у овој години добио је позоришни репертоар четвртину нова српска комада (3 трагедије и 1 позоришну игру, и седам нових туђих комада (5 комедија и 2 позоришне игре).

Од старих комада *на ново* су изучени и представљани с *новом поделом* улога ови:

✓ *Фијескова завера*, трагедија у пет чинова, од Ф. Шилера, превео с немачкога Јулије Радичић.

✓ *Лудвик XVI* трагедија у пет чинова, од Казимира Делавиња, превео с францускога Јован Ђорђевић.

✓ *Такоески устанак*, драма у пет чинова, с песмом, написао Матија Ван.

✓ *Париски ритар*, драма у пет чинова, с предигром, од Феликса Пијата, превод с францускога.

✓ *Париски колотер*, комедија у два чина, од Бајара и Вандербурша, превод с немачкога.

Позориште је имало у 1890 години ове *госте*:

Г. *Димитрије Коларовић*, бивши члан кр. срп. народног позоришта, приказивао је 29. априла *Мију* у „Старом баки“.

Г. *Стеван Дескашев*, лирски тенор краљевске опере у Пешти, приказивао је 13, 15 и 21 маја и 3 јуна *Драшка* у „Сеоском лоли“, 22 маја *Бранка* у „Радничкој побуни“, а 26 и 27 маја *исвао* је између чинова.

Г. *Михаило Димитријевић*, члан Протићеве позоришне дружине, приказивао је 20 септембра *Милера* у „Наследнику“, 22 септембра *Мортимера* у „Марији Стјуартовој“ и 25 септембра *Стриза* у „Отмици Сабињанака.“

Госпођа *Мара Ђорђевићка*, пређ члан кр. срп. народног позоришта, приказивала је 15 фебруара *Офелију* у „Хамлету“ и 10 марта *Еболијесу* у „Дон Карлосу“.

(Наставиће се.)

Л И С Т И Ц И

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Господар од ковница“. Позоришна игра у 4 чина, а 5 слика. Написао Жорж Оне, превео М. Ђ. Глишић. Приказана 2. јануара.)

Мила наша гошћа г. Веља Нигринова ступила је на нашу позорницу по други пут у улози Кларе у комаду „Господар од ковница“ и постигла је још већи успех него у „Зонару богородичине цркве“ као Емералда, и то за то, што се карактер јунакиње Онетовог драматисаног романа са свим слаже са индивидуалношћу наше уметнице, која нам је до најмањих ситуација приказала занимљив карактер те жене, којој се у срцу боре до два света, као што то каже духовити писац француских шаловитих игара Палроа.

Клара је, по схватању г. Нигринове, занета „златно срце, а тврда глава“, као што се то и у самом комаду вели о њој, а да није и добра и мила и нежна, не бисмо могли појмити за што је тако страсно воли цела родбина, за што је тако фанатично обожавала Дерблеј.

Ту милу црту у карактеру те околе аристократкиње приказала је наша гошћа изврсно. Из целог низа многих лепих момената игре јој споменућемо само прави израз бола и туге у призору када Клара дознаје, да ће војвода Бланши узети за жену Атенајиду. За тим позор на свршетку другог чина, када признаје мужу своје Филипу, да је за њега пошла само из освете, а не из љубави; па онај лепо приказан пре него што оде Филип на двобиј, где страхује за живот му. Изврсна је била и у призору кад фином дискрецијом пребацује Атенајиди сатиричним гласом а жаоком бола у срцу, да богаташи могу купити за новце титуле какве хоће. Давно је извела и страх од мужа свога и исцелено кајање и растење љубави према њему, када дозна за племенито срце његово.

Све јој је пошло изврсно за руком, а нарочито они моменти, у којима је извела силну страст жене, која се остварила, па сад искрено воли мужа свога; али за хладноћу до дна душе увређене жене, за поносну аристократкињу, која се не да сломити и која жртвује и своју срећу, само да би могла тријумфовати над оним, кога љуби, а који је преварио, оставио — недостаје г. Нигриновој још за сада доста хладних, ледених акцидената, а томе опет као да је крива она силна ватра, која не гори само у очима него и у срцу наше врле уметнице, која ту хладноћу хоће да искаже и сувише укрупњеним, испупченим држањем горњег дела тела свога, узвијеном главом и укоченим погледима. То још није израз правог аристократског поноса, као што се не исказује ни пригајивана у срцу туга обарањем очију,

полаганим спуштањем трепавица и стискавањем усана.

Иначе одликовао се приказ г. Нигринове не само доследношћу, него и целим низом веома занимљивих и веома оригиналних црта, којима је извела потпуну слику жене, коју племенити понос мужа јој савлада и срце јој распламти пламеном љубави према човеку, који с поносом, ћутећки, подноси сву своју несрећу, која га је постигла са неразборитог поноса жене своје, коју обожавала.

Мила гошћа наша нашла је у г. Ружњићу себи достојног партнера у сваком погледу. То је био Дерблеј од главе до пете као што га је Оне замислио. Природном, истинитом, заносном игром својом очарао је, задивно целу публику, која му је игри бурно повлађивала.

И сви остали били су са свим на свом месту. Само тој скупој игри њиховој може се захвалити, што је представа ишла складно, глатко на потпуно задовољство наше публике, која је са свим раздрагана и задовољна изишла из позоришта, а то је најбоље доказала тиме, што је г. Нигринову више пута изазвала, шта више после трећег чина и три пута узастопце.

Не каже бадава наша пословица: „Бад се лељ вакани, цело село попали!“

Још нам је напоменути и то, да су како наша мила гошћа а тако и све наше вредне глумице развиле особиту елеганцију у својим тоалетима и да су се облачиле за сваки чин. Одело им је било све ново, скупоцено, а зготовљено по најновијој моди француској. Р.

СИТНИЦЕ

(Колико је прошле године изгорело позоришта.) У течају 1891. године изгорело је до сада 28 позоришта и концертних трмова. Већина, двадесет, долази на Америку, где ће надзор бити слабији. У Европи су изгорели: концертна дворана у Ремшајду у Немачкој, варошко позориште у Идштету у Немачкој, позориште у Швенту у Немачкој, позориште у Ромфору у Француској, позориште у Вуковцу (Либеку) у Немачкој, позориште у Ливрпулу у Енглеској, позориште у Харкову у Русији и дворско позориште у Олденбургу у Немачкој. Само у Ремшајду изгорела су и два човека. Позориште у Спајеру, у Немачкој, изгорело је само до чести. Иначе је било у позориштима више пута страве због лажне вике да гори. Осим тога десило се доста несреће што су се порушиле препуне галерије, при чему је било више људи опасно рањено.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

38. ПРЕСТАВА.

ВАН ПРЕПЛАТЕ

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 5. ЈАНУАРА 1892.

ПО ДРУГИ ПУТ:

НАШ ПРИЈАТЕЉ НЕКЉУЖЕВ.

Позоришна игра у 5 чинова а 6 слика, од А. Ивановића Паљма, с руског превео Слав. Св. Милетић. — Редитељ: Миљковић.

ОСОБЕ:

Стеван Мировић Лапчев, велики трговац и лиферанат	Лукић	Андреј Николајевић Некљужев, (благајник у банци	Миљковић
Наташа, његова кћи	В. Нигринова	Калински, његов помоћник	Бакаловић
Авдоча Миронова Феђухина, његова сестра, удовица, ђенералица	Т. Лукићка	Господин А. } пријатељи не-	Спасић
Капитоша, лапчевљев синиак	С. Миљковићка	Господин Б. } кљужевљеви	Жикић
Јулија Антоновна Трифоновичка	С. Вујићка	Истражни судија	Рајковић
Харалампије Савић, њен муж, чиновник	Марковић	Ана Ивановна Посије-лова, учитељева удовица	} особе из Жикићка публице Илчи при рас- Станковић прави Д. Васиљевићка окруж- З. Стефановића ног суда Т. Станковић
Мемнон И. њић Промтов, акцисни чиновник, сурадник месних новина	Васиљевић	Дебели економ	
Макар Петровић Сьепенђајев, управитељ деоичарске банке	Славнић	Трговац, смирена изгледа	
		Дама с наочарима	
		Дама с лепезом	
		Стари ислужени војник	
		Виктор, коморник некљужевљев.	Стефановић

Судски пристави, чиновници, адвокати, жандари и публика у окружном суду. — Слуге на летњиковцу Некљужевљеву. Догађа се у великом трговачком месту у наше време: први чин у кући Лапчевљевој, други (обе слике) у врту Некљужевљева летњиковца, трећи у соби Наташиној, четврти у кабинету Некљужевљевома, а пети у згради окружнога суда. Између четвртог и петог чина протиче година.

Госпођица Вела Нигринова, члан кр. српског народног позоришта у Београду, на позорницу овде излази последњи пут као гост у улози Наташе.

- Војничка музика петроварадинске пешачке пуковније бр. 70. свираће ове комаде:
1. „Ракасовићева попутница,“ од Шуберта. — 2. „Пел-мел.“ Потпури од Штробла.
 - 3. „Увод“ у оперу: „Момци на броду.“ од Ивана пл. Зајца. — 4. „Арија“, из опере: „Динора“ од Мајербера. — 5. „У шуми.“ Идила, од Виндерера.

Ко од наших поштованих претплатника жели своја места и за ову представу задржати, нека се изволи тога ради пријавити у писарници позоришној најдуже до 11 сах. пре подне.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.